

Bakgrunn for vedtak
Borsæ kraftverk

Tokke kommune i Buskerud fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Skafså Kraftverk ANS
Referanse	201504579-10
Dato	18. desember 2017
Notatnummer	KV-notat 3/2016
Ansvarlig	Carsten Stig Jensen
Saksbehandler	Frank Jørgensen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Skafså Kraftverk ANS er et selskap som er eid av Vest-Telemark kraftlag AS og Norsk Hydro Produksjon ASA. Selskapet søker om konsesjon til å utnytte vannfallet i Uråi mellom Urvatn og Borsæ. Urvatn er en del av reguleringskonsesjonen til Skafså kraftverk ANS og kan reguleres med 13,2 meter mellom kote 808,92 og 795,72, som gir en reguleringskapasitet på 32 mill m³. Vannveien er planlagt med en 1650 meter lang rørgate på sørsiden av Uråi. Middelvannføringen i vassdraget er beregnet til 2,37 m³/s ved inntaket. Kraftverket er prosjektert med en maksimal slukeevne på 4,0 m³/s og en installert effekt på 1,69 MW. Dette vil gi en produksjon på ca. 7,6 GWh/år. Det meste av kraftproduksjonen vil skje vinterstid.

Høringspartene er delt i synet på om det kan gis konsesjon. De største konfliktene av ei ev. utbygging er knyttet til villrein, landskap og områdets urørte preg. I tillegg er det knyttet sterke grunneierinteresser til jakt og fiske.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 7,6 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Selv om ikke energiproduksjonen i seg selv gir et vesentlig bidrag er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag. De aller fleste prosjekter vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. De samlede ulempene må likevel ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Den planlagte utbyggingen ligger innenfor grensen som er satt for nasjonalt villreinområde og midt i en viktig trekklei for rein. I slike områder bør enn unngå nye kraftanlegg, dersom de kan innebære vesentlig negativ betydning for villrein. Under befaring, der villreinnemda stilte med en representant, ble det klart at dette er en viktig trekkridor mellom nord (vinterbeite) og sør (sommerbeite) og at forstyrrelser i dette området vil være uheldig for villreinbestanden. NVE mener at etablering av kraftstasjon med tilhørende utløpskanal, brygge og vei i seg selv er betydelige inngrep i et område som ligger langt fra veier og offentlig transport. Rørgaten er planlagt nedgravd/nedsprengt over en strekning på 1,65 km. Den første delen vil gå delvis i et flatt myrområde for deretter å gå over i et sidebratt terreng med relativt tynt overdekke. Det vil være behov for drenering av myr i nedre deler av rørgata samt en god del sprengning der terrenget begynner å stige dersom rørene skal graves/sprenge ned. NVE mener at rørframføringen vil føre til varige sår og påvirke verdiene i området i stor grad. Selv om både Borsæ og Urvatn er regulert, fremstår området mellom disse to reguleringene som urørt med store naturkvaliteter. For hytteeiere i området er området av høy verdi som friluftsområde, og det er særlig områdets rekreasjonsverdi som framheves. Rundt, og ved Borsæ ligger det en god del hytter, og for disse er fiske i Borsæ en viktig del av friluftslivet. Uråi som renner fra Urvatn og ned til Borsæ ser ut til å være den viktigste elva for naturlig rekruttering av ørret til Borsæ. NVE mener at en betydelig fraføring av vann her vil få følger for gyte- og oppvekstområder for ørret. Selv med prosjektjusteringer som økt minstevannføringslipp hele året, nedgraving av rørgate og tilbakeføring av veg til inntaket etter anleggsperioden, mener NVE at villrein, landskap, opplevelsen av urørthet og friluftsliv blir berørt i betydelig grad.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Borsæ kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering.....	17
NVEs konklusjon	24
Øvrige forhold	25

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Skafså kraftverk ANS, datert 30.12.2015:

«Skafså Kraftverk ANS ønsker å nytte vassfallet i Uråi i Tokke kommune i Telemark fylke, og søker med dette om følgjane løyve:

I. Etter Vannressursloven, § 8, om løyve til:

- å byggje Borsæ kraftverk mellom Urvatn (HRV 808,92, LRV 795,72) og Borsæ (HRV 756,13, LRV 743,13).
- å nytte eksisterande regulering i Urvatn

II. Etter energiloven om løyve til:

- Bygging og drift av Borsæ kraftverk, med tilhøyrande koplingsanlegg og kraftliner som skildra i søknaden med ein generator på 1,69 MW og ein transformator på 1,88 MVA.
- Kraftverket vil bli tilkopla Vest-Telemark Kraftlag sitt 22 kV distribusjonsnett og vil bli meldt i medhald av områdekonsesjonen. Det er planlagt 22 kV kabel i Borsæ og jordkabel til linje Halbjønnsekken.»

Borsæ kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	56,7
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	74,8
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	41,8
Middelvannføring	m ³ /s	2,37
Alminnelig lavvannføring	l/s	84
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	359
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	45
KRAFTVERK		
Inntak (HRV/LRV)	moh.	808,92/795,72
Magasinvolum	mill.m ³	32
Avløp (HRV/LRV)	moh.	754/756,13
Lengde på berørt elvestrekning	km	2,4
Brutto fallhøyde (min/maks)	m	41,59/54,92
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,103
Slukeevne, maks	m ³ /s	4,0
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,4
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	84
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	84
Tilløpsrør, diameter	mm	1400
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1650
Installert effekt, maks	MW	1,69
Brukstid	timer	4500

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,3
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	3,3
Produksjon, årlig middel	GWh	7,6

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	34,26
Utbyggingspris	kr/kWh	4,51

Borsæ kraftverk, elektriske anlegg**GENERATOR**

Ytelse	MVA	1,88
Spennning	kV	0,4

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	1,88
Omsetning	kV/kV	0,4/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	4500
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Tiltakshaver er Skafså kraftverk ANS (SK) som er et offentlig eid selskap i konsesjonssammenheng. SK eies av Vest- Telemark kraftlag AS (67%) og Norsk Hydro Produksjon AS (33%). Vest-Telemark kraftlag AS er eid av 6 kommuner i Vest-Telemark. SK har som formål å produsere elektrisk energi for eierne og leverer konsesjonskraft til kommunene og fylkeskommunen i Telemark.

Beskrivelse av området

Urvatnet er det øverste reguleringsmagasinet på en streng av magasin og kraftverk eid av Skafså kraftverk ANS. Uråi er utløpselva av Urvatnet og renner ut i Borsæ. Tiltaksområdet ligger i Tokke kommune i Telemark. Vest i tiltaksområdet er landskapet storkupert med mye bart fjell. Det ligger to nærliggende topper, Urdenosi i nord og Spafjell i sør, er på hhv. 1521 moh og 1467 moh. I den østlige delen av tiltaksområdet nede ved Borsæ er det noe mer småkuppert med fjellskog. Selve Uråi har et bredt elveløp med mye rullestein, sand- og grusbunn og enkelte større blokker. Med unntak av reguleringsmagasinene i Urvatn og Borsæ er det få eksisterende inngrep i området. Ved Borsæ ligger noen veiløse hytter i nærheten av Uråi og 150 meter unna Urvassdammen ligger ei driftshytte som er eid av Skafså kraftverk ANS. Landskapet i midtre og nedre deler av Uråi fremstår som urørt.

Teknisk plan

Reguleringer

Urvatn som vil være inntaksmagasinet til Borsæ kraftverk er en del av eksisterende reguleringskonsesjon til SK. Magasinkapasiteten i Urvatn er 32 mill m³ og har en regulering på 13,2 meter.

Inntak

Inntaket vil ligge i Urvatn med HRV på kote 808,92 og LRV på kote 795,72. Selve inntaket vil bli bygd i betong og konus vil bli støpt inn mot eksisterende dam. For å få ut vannet skal det pigges/skjæres hull i dammen. Det skal og installeres varegrind oppstrøms inntaket. Arbeidet med inntakskonstruksjonen vil utføres når magasinet er nedtappet. For å sikre at vannet ikke går under fastsatt LRV vil inntaksterskel etableres på LRV.

Vannvei

Vannveien er planlagt på sørsiden av Uråi og vil følge elva ca. 900 meter før den blir lagt bort fra elva og mer i sørlig retning ned til Borsæ. Røret er planlagt med en diameter på 1400 mm og vil få en lengde på 1650 meter.

Kraftstasjon

Kraftstasjonsbygget er beregnet til å bli om lag 90 m². Selve kraftstasjonen vil installeres med en francisturbin med effekt på 1,69 MW og vil få en maksimal slukeevne er 4,0 m³/s. Trafoen skal plasseres i eget rom. For å få plass til avløp under turbinen må det sprenges noe. Kraftstasjonen fundamenteres på fjell.

Nettilknytning

Det må legges en 22 kV kabel på om lag 4500 meter i sørøstlig retning fra Borsæ kraftverk til påkoblingspunkt på land. Det meste av kabelen er planlagt lagt i Borsæ. Kabelen graves ned der det er tørt land, dette gjelder også i reguleringssonen.

Veier

Det er planlagt å etablere en 150 meter lang permanent vei, fra strandkanten i Borsæ og fram til kraftstasjonen. Transport av maskiner og utstyr er planlagt utført ved hjelp av flåte på Borsæ. For tilkomst til kraftstasjonen må det etableres ei kai i bukta ved utløpet til kraftverket. Langs rørgata vil det etableres en midlertidig anleggsvei i byggetiden. Tilkomst til kraftstasjonen under driftsperioden vil skje via båt, snøskuter og til fots.

Massetak og deponi

Det er ikke planlagt tunneldrift, så det vil bli begrenset behov for deponier av masser. Masser som blir til overs vil planeres tilbake langs rørtraseen. Det er ikke planlagt permanente deponi.

Arealbruk

Det permanente arealbehovet er beregnet til 0,1 daa inntaksområdet, 16,5 daa vannveien, 0,5 daa riggområde, 5,7 daa veier, 0,5 daa kraftstasjonsområde og 0,9 daa for nettilknytningen.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaket er planlagt i et LNF område.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er vernet i verneplan for vassdrag. Vassdraget ligger ovenfor Urvatn, men inkluderer nedslagsfeltet til Urvatn. Tiltaket vil derfor ikke ha noen innvirkning på dagens situasjon i verneområdet.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

En ev. utbygging av Borsæ kraftverk vil ikke påvirke andre verneområder.

Villreinområder

Tiltaket er planlagt i Setesdal-Austhei nasjonalt villreinområde. Det er utarbeidet en regionalplan kalt Heiplanen (full tittel er Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei). Planen gir mål og retningslinjer for forvaltning av områdene. I planen er hele utbyggingsområdet for Borsæ kraftverk innenfor området som er avsatt som et Nasjonalt villreinområde.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 21.10.2016 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, grunneier og brukere av området. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Uttalelsene er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Tokke kommune fattet følgende vedtak den 19. april 2016:

«Tokke kommune vil etter ei samla vurdering også tilrå konsesjon for Borsæ kraftverk, men peikar likevel på at tiltaket ligg inne i nasjonalt villreinområde og i LNF-område i kommunen sin arealplan»

Fylkesmannen i Telemark uttaler følgende i brev av 27.4.2016:

(...)

«Det er gjort framlegg om alternativ plassering av kraftstasjonen ved utløpet av Uråi (alternativ B) slik at vann ut fra stasjonen blir sammenfallende med det naturlige utløpet fra Uråi til Borsæ. Fylkesmannen er av den oppfatning at dette vil være mest naturlig slik at Uråi kan få en tilstand med minst godt økologisk potensial (GØP) i hele elvestrekningen. Uråi (019-92-R) er karakterisert i henhold til retningslinjene i Vannforskriften. Elva er

karakterisert som en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) og er av den grunn satt i risiko for ikke å nå god miljøtilstand. For slike vannforekomster gjelder kravet om godt økologisk potensial (GØP). Vi er derfor av den oppfatning at hele elvestrekningen må vurderes i forhold til dette kravet og at det derfor må tilrettelegges for vannføring på hele strekningen. Det må lages en plan for hvordan kravet om godt økologisk potensial (GØP) kan oppfylles i henhold til kravene i Vannforskriften. Med stabil vannføring i Uråi og bedre vannkvalitet med mindre sur nedbør er det grunn til å tro at kan bli ei vesentlig gyteelv for auren i Borsæ (ref. Faun). Minstevannføringen må være slik at god vanndekning i sentrale gyte og oppvekstområder sikres, også om vinteren.

Vi viser videre til rapport om biologisk mangfold (Faun 041-2011), det framgår av rapporten at det ikke er funne rødlistearter eller trua naturtyper i influensområdet.

Området er en del av Setesdal Austhei villreinområde og inngår i regional plan (Heiplanen) for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei. Deler av Urdalen inngår i denne planen. Det er hensynet til villreinen som er avklart i denne planen. Planen gir følgende avklaringer:

- I nasjonale villreinområder (NVO) skal villreinen ha fortrinn
- I hensynssone villrein skal en gjennom konsekvensutredning avklare forholdet til villreinen
- I hensynssone trekkområder skal villreinens interesser angående trekk prioriteres

Av rapporten om biologisk mangfold (faun 041-2011) er det registrert en trekkroute over Urdalen litt nedenfor dam Urvatn. Verdien av denne trekkruta er ikke videre omtalt i rapporten. Det går fram av Heiplanen at hensynet til villrein skal veie tungt når tiltak i nasjonalt villreinområde eller i hensynssone villrein vurderes. Vi er derfor av den oppfatning at det må gjøres nye vurderinger knyttet til verdien av den overnevnte trekkruta og hvordan denne vil bli påvirket av tiltaket. Videre må det avklares hvordan tiltaket vil påvirke villreinen med tanke på blant annet kalving og trekkmonster både i anleggsfasen, og ved permanent drift, noe som vil kreve tilsyn og vedlikehold. Det er av vesentlig betydning at anleggsperioden legges til tidsrom på året der potensialet for forstyrrelse av villreinen er minst.

Hensynet til villreinen må avklares i alle faser av et framtidig tiltak.»

Telemark fylkeskommune uttaler følgende i brev av 28.4.2016:“

(...)

«Vi har ikkje opplysningar i arkiva våre om automatisk freda kulturminne innanfor tiltaksområdet. Fleire stader i Tokke ligg det kulturminner tilknytt jernvinneproduksjon i forhistorisk tid, eksempelvis kolgroper og slaggføremstar. Desse kulturminna ligg ofte i tilknytning til vassdrag. Eksempelvis kan det nemnast at det ved både Borsæ og Hylebuhylen er registrert kulturminner i form av jernvinneanlegg og kolgroper frå yngre jernalder og middelalder. Kunnskapen vår om kulturminne i nærområdet og dessutan ei vurdering av landskap og terreng, tilseier at fleire slike kan vere bevarte. I medhald av kulturminnelova § 9 må vi difor utføre ei arkeologisk registrering før vi kan gje endeleg uttale til planen (jf. kulturminnelova §§ 3 og 8).

(...)

Vi ser ikkje at tiltaka, isolert sett, vil komme i vesentleg konflikt friluftinteressene.

(...)

Regulering av vassdrag vil kunna påverka fisk og andre vassorganismar negativt. Ein ser det difor som viktig å sikra minstevassføring, ikkje minst for å sikra leveområda til fisk og andre vannlevande organismar.

Området Borsæ ligg innanfor omsynssone nasjonalt villreinområde (Heiplanen). Det heiter her at ein m.a skal leggja spesiell vekt på å unngå verksemd, aktivitet og forstyrring i vinterbeiteområde, kalvingsområder og viktige trekkområde og dessutan fokusområda i dei aktuelle årstider/periodar. Det skal heller ikkje tillatast byggjeverksemd som reduserer villreinen sin bruk av desse områda. Vi forventar at søkar gjer seg kjend med respektive krav og retningslinjer. Vi rår derfor til at ein i det vidare arbeidet tar spesielt omsyn til villreininteresser, fisk og andre vasslevande organismar, viltinteresser, naturmiljø-, friluftslivs- og opplevingsinteressene i handsaminga av søknaden.

Hylebu ligg innanfor Heiplanen si omsynssone bygdeutvikling. Interessene til villreinen vert rekna som avklarast i denne sona ved at Heiplanen sine intensjonar og mål vert gjennomført. Gjeldande planstatus er styrande for vidare utvikling inntil nye planar finst, og dette er utviklingssona der nye større tiltak primært skal bli kanalisert. Her vert òg prioritert planar og tiltak som fremjar ein berekraftig bygdeutvikling. Tilrettelegging for friluftsliv, idrett mm skal skje i samsvar med kommunale stig- og løypeplanar.»

Villreinnemnda for Setesdalområdet har gjort følgende vedtak i arbeidsutvalget den 14.6.2016:

(...)

Omtale av villrein i konsesjonssøknad er mangelfull

Konsesjonssøknaden har i liten grad omtalt villrein:

- *Det blir oppgitt at området er del av Setesdal Austhei villreinområde.*
- *Det er registrert ein trekkveg for villrein over Urdalen litt nedanfor Urvassdammen. Denne vil krysse rørtrasèen.*
- *Området ligg innanfor villreinen sitt leveområde, men utover anleggsperioden vil villreinen bli lite berørt av utbygginga, jfr konsesjonssøknad.*

Bortsett frå at «utover anleggsperioden vil villreinen bli lite berørt av utbygginga», blir ikkje moglege konsekvensar for villrein omtalt. Ingen avbøtande tiltak er foreslått.

Sekretæren vil her påpeike at utredninga om biologisk mangfald som det blir vist til i søknaden, blei levert i 2011. Dette er før Heiplanen og resultat frå GPS-prosjektet blei publisert.

Villreinen i området

Gjennom ein internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) har Norge teke på seg ei plikt til å ta vare på villreinen. I dag utgjer villreinen i Norge siste rest av denne arten i Europa, og stammen i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei er den sørlegaste førekomsten.

Desse heiområda utgjer dermed dei sørlegaste fjellområda i Europa med intakte høgfjellssystem som inkluderer villrein.

I nyare tid har det vore tamreindrift i Setesdal Austhei. Dette tok slutt i 1979 og jakt blei opna i 1981. Området er etter dette definert som villreinområde. Jfr bestandsplanen for området er målet at det skal vere 1500 villrein.

Setesdal Austhei er nærmast delt i to av Rv. 45 mellom Valle og Tokke over Store Bjørnevatn. Nordområdet har mye samanhengande høgfjell og utgjer vinterbeite, mens skogsområda i syd utgjer sommarbeite.

(...)

Frå grunneigarar i og nær tiltaksområdet har sekretær fått opplyst:

På 80-talet var det mye dyr i området

På 90-talet var det mindre dyr

Etter fleire år utan jakt etter år 2000, blei det igjen fleire dyr

I dag ser ein dyr regelmessig. Om sommaren mindre bukkeflokkar. Utover hausten og vinteren ser ein og fostringsflokkar i området. Med andre ord trekker og beiter det villrein i det aktuelle området året rundt.

Statens naturoppsyn ved Peter Hermansen meiner og at villreinen i området er underrepresentert i GPS-dataene.

Når det gjeld trekk viser Gps-dataene at dyra har nytta området i vest under det årlege trekket mellom nord og sør (vest for Urevatnet og Store Bjørnevatn). Tidligare skal og området aust for Store Bjørnevatn, ved Hallbjørnsekken vere eit brukt trekkområde (Jordhøy 2005, NINA Minirapp 106). Nord for dette ligg det 7 km lange Urevatn/Folurdvatn med sine bratte fjellsider. Det er særst viktig at villreinen ikkje blir hindra i å nytta områda også aust for dette vatnet som ein trekkorridor. Om tiltaket blir realisert blir dette mellom inntak og kraftstasjon.

Villreinen er eit flokkdyr med eit nomadisk levevis. Beite på eit ekstremt skrint næringsgrunnlag gjer at dyra bruker store område. Andre stader ligg tilsynelatande unytta av reinen over lang tid og synes uvesentlige, det treng dei det ikkje vere. Villreinen sitt bruksmønster endrar seg i takt med beiteslitasje, snømengde og nedising av beite. Leveområde som er lite nytta over lang tid kan difor ses på som kvilande areal eller reserveareal. Lange tidsperspektiv er difor sentralt i arealforvaltninga sett frå villreininteressar.

Det var Stortingsmelding nr 21 (2004-2005), Rikets miljøtilstand, som la grunnlaget for arbeidet med regionale planer som skal sikre villreinens leveområde. I 2013 blei regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen) godkjent der omsynet til villreinen står sentralt.

Det planlagde utbyggingsområdet ligg innanfor grensene som er sett for nasjonalt villreinområde. I denne sona skal villreininteressene tilleggas stor vekt i all arealforvaltning. Når det gjeld kraft heiter det i planen at ein bør unngå nye kraftanlegg, men at det kan gjerast unntak for tiltak som ikkje innebere vesentleg negativ betyding for villreinen.

Tiltaksområdet har allereie inngrep frå kraftproduksjon då både Urevatn og Borsæ er reguleringsmagasin med regulerinssone på 13,2 meter og 13 meter. Villreinen reagerer lite på faste installasjonar. Inntak (i eksisterande dam) og nedgrave røyrgate har dermed i seg sjølv eit lågt konfliktpotensial. Korleis kraftverket med støy vil påverke reinen er meir usikkert.

Tiltaket vil føre til at villreinen i området vil påverkast negativt i anleggsfasen. Ein kan forvente at reinsdyr vil unngå området i den aktuelle perioden.

Auka aktivitet i samband med tilsyn og drift etter at anleggstida er over vil og vera uheldig, sett i høve til det som er dagens situasjon.

I Sør-Norge har det blitt bygget eit stort tal vegar, kraftmagasin og hytter i og nær villreinområda dei siste 30 åra. Inngrep og forstyrringar har gjort villreinen sitt leveområde stadig mindre og meir oppdelt. Det gjeld og i Setesdal Austhei, ikkje minst langs riksveg 45, og i særleg grad i områda ved Bjørnevatn. Med bakgrunn i dette er det vesentleg at ein i ulike saker knytt til arealdisponering vurderer den totale belastninga villreinen er utsett for. Ein må unngå at ein bygger ned villreinen sitt leveområde bit for bit. Gitt konsesjon i nasjonalt villreinområde kan og skape presedens som vil auke presset på å tillate liknande tekniske inngrep i villreinområdet.

(...)

Vedtak til uttale:

Gjennom ein internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) har Norge teke på seg ei plikt til å ta vare på villreinen. Det omsøkte utbyggingsområde ligg innafør grensene som er satt for nasjonalt villreinområde. I denne sona skal villreininteressene tilleggas stor vekt i all arealforvaltning. For ivaretaking av villreinstammen er det vesentleg at det ikkje blir tillate byggetiltak som ytterligare vil redusere leveområda.

Søkar har liten grad skaffa til veie kunnskap om villreinen i området, kva konsekvensar utbygginga vil kunne få, og kva tiltak som vil kunne vere avbøtande. Villreinnemda viser til at tiltaksområde er nytta av villrein heile året og at det er særst viktig at villreinen ikkje blir hindra i å nytta områda aust for Urevatnet som leveområde og som trekkorridor.

Villreinnemda frarår at det blir gitt løyve til utbygging av Borsæ kraftverk.»

(...)

Statens vegvesen uttaler følgende i sin uttalelse av 15.4.2016:

«Dersom konsesjon vert gitt må ein i den komande detaljplanlegginga legge vekt på trafikk og trafikktryggleik i atkomstane frå fylkesvegane.

Atkomsten frå fylkesveg 45 til Borsæ er utfordrande. Sikta er dårleg og atkomstvegen har mykje stigning opp mot fylkesvegen. Eksisterande atkomst frå fylkesveg 809 til Hylebu kraftverk er betre, men heller ikkje den er god når det gjeld fri sikt. I begge tilfelle må det søkjast om utvida bruk av eksisterande atkomstar dersom det vert gitt konsesjon.»

Skagerak nett AS uttaler følgende i sitt brev av 22.3.2016:

«KSU ansvarlig har vurdert søknaden og ser ingen problemer med tilknytning av kraftverket når transformatorkapasiteten mot sentralnettet i Lio er økt sommeren 2016.»

Jan Erik Sundt (grunneier) uttaler følgende i sitt brev av 10.5.2016:

(...)

«Reintrekk

Området mellom Folurdvatn og Borsæ, der rørgaten skal gå og det nye kraftverket skal stå, er svært sentralt for villreinen. Setesdalen Ausheia villreinområde (www.savl.no) strekker seg fra Bykle i nord og til Bygland / Fyresdal i syd. Reinen har vinterbeite i nord og sommerbeite syd. For å komme fra nord til syd må de krysse enten på vestsiden eller østsiden av Folurdvatn.

Folurdvatn er om lag 7 kilometer langt orientert øst/vest, men stupbratte sider nord og syd. På østsiden er det i praksis kun mellom å krysse mellom planlagte inntak dam Folurdvatn til utløpet ved Borsæ der kraftverket vil stå. Dette er et strekke på snaue 1,5 km i luftlinje.

Byggingen vil med andre ord skje midt i villreinens trekk- og beiteområde. Det er allerede betydelige med negative faktorer rett syd og sydvest for Borsæ i form fylkesvei fra Dalen i Telemark og over fjellet / heia og ned til Valle. I tillegg er det en større utbygging på Hallbjønnsekken sydvest for Borsæ med leiligheter, hyttefelt, skitrekke og skiløyper.

Det er åpenbart at et nytt kraftverk som omsøkt vil ha betydelig negativ virkning på villreinstammen på Austheia.

I søknaden under pkt 1.6 nevnes det svært kort at det er en trekkroute her, men det redegjøres overhodet ikke for konsekvensene. Tilsvarende nevnes det i Fauns rapport (vedlegg 3 til søknaden) at det er trekkvei der, men heller ikke her sies det noe mer om konsekvensen for villreinen, se denne punkt 5.4.3. Det blir da feil når søker under punkt 2.6 i søknaden, skriver at Fauns rapport konkluderer med at "utover anleggsperioden, vil villreinen bli lite berørt".

Vi vil her trekke frem at Austheia Villreinområde nå er et nasjonalt villreinområde. Vi kan ikke se at slike inngrep er forenelige med denne statusen og det er forvaltningens oppgave å sikre at disse områdene ikke utsettes for slike inngrep. Vi kan heller ikke se at søker på noen måte har argumentert med at inngrepene de planlegger er forenelige med de forvaltningsprinsipper som ligger bak statusen nasjonalt villreinområde.

Det er ikke bare i anleggstiden dette vil virke forstyrrende på reinen, men også etter. Det kommer nye bygninger opp og det vil nødvendigvis være økt aktivitet som følge av kraftverket med rørgater, inntak og overføringer som skal drives, etterses, vedlikeholdes og utskiftes.

3. Fiskebestand og gyting i Urå

Av Fauns rapport fremkommer det at de kun har nedlagt ett dags feltarbeid, se denne punkt 4.3. Videre fremkommer det under punkt 5.5.2 at det under feltarbeidet ble "sett litt etter småfisk", men at intet ble sett. Videre skrives det at det burde ha vært mye småfisk der ettersom elven er lett tilgjengelig for fisk fra Borsæ og har rikelig med gytesubstrat.

Så skrives det under punkt 5.5.2 at "Gunnerød m.-fl. (1981) nemner pH på 5,2 i Urvatn [Folurdvatn]". Leser sitter da igjen med en klar formening om at her er det verken fisk eller gyting, og at det skyldes sur nedbør.

Dette er feil. Vi fisker i elva. Sist sommeren 2015 tok vi mange ørreter i elven hele veien opp mot dammen Folurdvatn. For eksempel fikk undertegnede over ti fisk på noen timer (fiske størrelse varierte fra 150 Gram til 1.3 Kg). Det er ikke lenger noe problem med sur nedbør.

Målinger tilbake fra 1981 er ikke lenger representative. Den gangen var det mye forurensing i nedbøren som kom fra Europa. Dette har endret seg vesentlig og det er allment kjent. Fisk reproducerer seg nå i vann på Austheia.

Selv med minstevannføring vil Urå ikke kunne fungere som noen fullgod gyteelv. Minstevannføringen vil være begrenset, og skulle det bli satt krav om minstevannføring som har noen betydning, vil det ikke være nok vann til å få bygget noe lønnsomt kraftverk. Søker påpeker selv under punkt 2.2.2 i søknaden at vannføringen, selv med krav til minstevannføring, vil bli vesentlig redusert.

Borsæ er allerede et sterkt regulert vann. Gode gyteplasser er avgjørende for fremtidig reproduksjon av fisk i vannet. Det er da paradoksalt om samme selskap som nyter godt av denne reguleringen, gjennom tillatelse til bygging av Borsæ kraftverk, skal ta bort en av de viktigste gyteelvene og mulighetene.

4. Flora

Fauna rapporten utdyper ikke at Norge er det eneste landet i Norden hvor søterot vokser vilt, iflg. Urtekildens planteleksikon finnes den kun i bjørkeskog, vierkratt og på beitemark i høyder fra 800 til 1300 moh. Vi kan ikke nok om dette, men utbredelsen her i landet er blant annet noen steder i Telemark og i området som blir berørt. Planten hadde tidligere større utbredelse, men på grunn av stor beskatning er den flere steder utryddet, bl.a. i Bøverdalen og i indre fjordstrøk av Sunnfjord, Nordfjord, Sunnmøre og Romsdal, iflg Urtekildens planteleksikon.

5. Villmark og villmarksliv

Urdalen ligger nord-vest for Borsævatn og er det området rundt Borsæ som ligger lengst fra vei og inngrep, og således det stedet med mest villmark og villmarkspreget. Dette vil endre seg vesentlig. Selv om rør forsøkes gravet ned / dekket til, vil det være synlig i naturen. Kraftverket er et inngrep i relativt uberørt område vest for Borsæ og vil nødvendigvis også være synbart. Som tidligere nevnt, vil det også utover byggeperioden, være aktivitet tilknyttet kraftverk med rørgater, inntak og overføringer. Disse skal drives, skal etterses, vedlikeholdes og utskiftes. Følgelig kan dette ha ytterligere negative konsekvenser for også Tiur og Orrfugl leiken (som opptakt til parringstida samles fuglene om våren på faste spillplasser som strekker seg langs hele området og omegn av hvor kraftanlegget er tenkt plassert. Dette kan utøve stor skade for bestanden, skulle et slikt anlegg bli bygget, da disse spillplassene kan gå tapt.

Det er heller ikke korrekt slik det skrives under punkt 3.13 at området er "relativt lite brukt i friluftssammenheng". Kraftverket vil ligge fire-fem kilometer fra hyttefeltet som ligger langs Fylkesvei 45 syd / sydvest for Borsæ. Dette er skiløpere og turgåere i Urdalen.

6. Kostnad

I søknaden oppgis det en byggekost på MNOK 34,3 hvilket med en estimert produksjon på 7,6 GWh gir en enhetskost på 4,51 NOK /kWh.

Regnstykket er basert på prisnivå i 2011 og omfatter verken innkjøp i regulering eller grunneierkostnader herunder falleie. Prisnivået for bygging av kraftverk har økt ikke ubetydelig de siste fem år. Legger man i tillegg til fallkostnader og innkjøp i overliggende regulering, er det ikke urimelig å vente at prisnivået øker ikke ubetydelig.

Når man passerer utbyggingskostnader på 5 NOK /kWh og kanskje nærmer seg eller overstiger 6 NOK/kWh er det ikke lenger noe bedriftsøkonomisk godt prosjekt, selv med el-sertifikater. Omsetningsprisen på småkraftverk som for tildelt el-sertifikater er gjennomgående lavere enn utbyggingskosten det reelt sett vil være tale om her.

7. Grunneierens holdning og fravær av ekspropriasjonsrett

Vi som grunneiere har konkludert med at prosjektet, av grunner angitt over, ikke bør gjennomføres. Vi har ingen enighet eller avtale om noe utleie eller salg til søker og vil da heller ikke komme til noen slik enighet.

En utbygging vil da kreve at søker også søker om ekspropriasjonstillatelse. Slik skal da i henhold til NVEs praksis ikke gis mot grunneiers ønske i slike saker om småkraftverk.

Det følger også direkte av ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd hvor det fastslås at ekspropriasjonstillatelse ikke skal gis dersom det ikke er utvilsomt om inngrep er mer til gang enn skade. Her er det tale om et prosjekt som er ubetydelig for den nasjonale, regionale og lokale kraftbalansen og har dårlig økonomi, betydelige med negative og lokale miljøkonsekvenser foruten å stride med grunneiers interesser.

8. Oppsummering

En grunnleggende forutsetning for å kunne gi konsesjon, er at prosjektet oppfyller energilovens formål, det vil si er med på å sikre en samfunnsmessig rasjonell energiforsyning hvor det tas hensyn til både allmenne og private interesser som blir berørt, se energiloven §§ 3-1 og 1-2.

Følgelig, (i) prosjektet er lite i kraftforsyningsammenheng og ubetydelig for sikringen av kraftbehov, (ii) det er bedriftsøkonomisk svært tvilsomt om det kan bli lønnsomt, (iii) det har betydelige, negative lokale miljøkostnader og (iv) i strid med grunneiers interesser. Konsesjonssøknaden må derfor avslås.»

George Mathias Lewis uttaler følgende i sin uttalelse av 19.9.2016:

«Min familie er en av de største grunneiere på Borsæ (gnr.-br 135.12). Vi ble for kort tid siden gjort oppmerksom på at Skafså Kraftverk har søkt om konsesjon for å bygge et kraftverk ved Borsæ.

Skafså Kraftverk tok ikke direkte kontakt med oss, noe som medførte at vi ikke har blitt tilstrekkelig informert om saken. Da vi er en stor grunneier i det berørte området finner vi dette sterkt beklagelig. Vi har blitt informert om saken via andre parter i saken.

Vi har lest søknaden med vedlegg, som er tilgjengelig på NVEs hjemmeside, og på bakgrunn av denne informasjonen, sammen med vår egen kunnskap om området, og hvordan dette vil påvirke oss som grunneiere, er vi sterkt imot dette voldsomme inngrepet.

Vi har satt sammen en liten oversikt over viktige momenter som vi mener taler for at denne konsesjonen ikke bør innvilges.

Reinstrekk, populasjonsutvikling og jakt.

Norge har et internasjonalt ansvar for sikring av villreinens leveområder, og vi forvalter de siste rester av villrein i Vest-Europa. Villreinen er klassifisert som sårbar og

hovedforklaringen til at den har fått denne klassifiseringen er habitatfragmentering. Villreinpopulasjonen har blitt kraftig redusert senere år.

Området der inngrepet skal foregå er svært sentralt for villreinen. Dette er behørig dokumentert og kommentert i andre uttalelser og er av den grunn ikke nødvendig å gå videre inn på.

Momenter som ikke er tilstrekkelig belyst er at jaktvald SA 6 grenser til SA 8, der vi har mulighet å utøve jakt etter 1. september. Ved et inngrep så vil det være svært sannsynlig at dette området ikke lenger vil bli benyttet av villreinen. Dette på grunn av de kumulative virkningene av en allerede eksisterende struktur samt den planlagte utbyggingen. Dersom man ser på hele området i et helhetlig perspektiv, har vi kraftige menneskelige inngrep langs riksvei 45, rundt Halbjønnsekken skisenter, dette vil i kombinasjon med den planlagte utbyggingen gjøre at hele området fra riksveien mot Urvatn sannsynligvis vil gå tapt for villreinen.

Konklusjonen vil da mest sannsynlig bli at villreinstammen blir mindre, og dette vil være i strid med Norges forpliktelser ovenfor villreinen.

Fiskebestand

Det er tre viktige gyteelver tilknyttet Borsæ, der Uråi er et av dem. Borsæ er allerede sterkt regulert vann, og har behov for gode gyteplasser for å opprettholde en god fiskebestand. Vi fisker svært mye i Borsæ, både med stang og med garn, og ønsker at man i fremtiden kan fortsette å utøve dette fritidsfiske. Dersom gytemulighetene blir forringet vil konsekvensen høyst sannsynlig bli dårligere fiske. Videre er det ikke kommentert hvorvidt en strømkabel lagt i Borsæ vil ha negative konsekvenser for fisken, og båtførere på vannet.

Friluftsliv

Det antydes at en korridor på 1.6km, 20 meter bred og tre meter dyp, må sprenges i et område som bærer preg av villmark og et rikt dyreliv. Videre må en vei på 150m etableres sammen med en kai som skal fungere i et vassdrag med en regulerings høyde på 13m.

Vi, som hytte- og grunneiere, vil bli svært påvirket av en eventuell utbygging da vår eiendom ligger kun to km fra der den planlagte kraftstasjonen skal legges. Det vil i tillegg bli mye sprengningsarbeid over en lengre periode. Dette vil sterkt forringe vår opplevelse av å være til fjells. Videre vil tungt maskineri, deponering av masser og en kraftig ødeleggelse av naturen som vi ofte benytter oss av fullstendig ødelegge området.

Avslutningsvis ønsker vi å påpeke at området er et LNF område med de bestemmelser som faller inn under dette, og at inngrepet vil føre til irreversible skader på naturmangfoldet. Dette mener vi er i strid med føre var prinsippet.

Viser også til avslaget gitt ved Bjørnevatn som har likhetstrekk med denne saken.

På bakgrunn av disse argumentene er vi sterkt imot at en utbygging av Borsæ kraftverk.»

Tilleggsopplysninger

Skafså kraftverk ANS har i brev av 19.8.2016 kommentert innkomne høringsuttalelser:

«Generelt: Hylebu og Borsæ kraftverk vil bli ein integrert del av drift av kraftverka til Skafså Kraftverk ANS. Dei vil bae bli fjernstyrte frå same driftssentralen som dei 4 andre kraftstasjonane våre. Hylebu og Borsæ er relativt små kraftverk, slik at tilsyn og vedlikehald av kraftverka vil vera sjeldne og ofte bli gjort samstundes med tilsyn av andre vassdragsanlegg. Hylebu kraftverk ligg om lag 1 km innanfor inntaket til Åmdal kraftverk og Dam Hylebu. Borsæ kraftverk ligg mellom Dam Urvatn og Borsæ.

Statens vegvesen: Avkøyrsla frå FV 809 til Hylebu er etter vårt syn god nok for den utvida bruken. Avkøyrsla frå FV45 er meir utfordrande, som vegvesenet skriv, men me meiner den meirtrafikken det blir på grunn av Borsæ kraftverk er liten og ei kostbar ombygging av avkøyrsla difor ikkje kan belastast kraftverket. Avkøyringa blir i dag brukt for all båttrafikk på Borsæ og for vår drift av Inntak Gausbu, dammane i Borsæ og Dam Urvatn.

Me vil sjølv sagt søke om utvida bruk av eksisterande avkøyrslar dersom konsesjon blir gjeve.

Skagerak Nett AS: OK.

Fylkesmannen i Telemark:

Borsæ kraftverk: Den økologiske tilstanden Godt Økologisk Potensiale (GØP) er ein relativt ny definisjon. Korleis den skal tolkast i praksis er vel ikkje heilt utprøvd. Me trur det må bety at for å få kravet til GØP oppfylt, må det mellom anna bety at Urdåi skal kunne vera brukeleg som levestad og gyteområde for fisk i Borsæ. Med det omsøkte forslaget til minstevassføring meiner me kravet til GØP er oppfylt. I søknaden Punkt 4 Avbøtande tiltak har me vurdert tersklar, men vil ikkje tilrå dette då tersklar i seg sjølv er eit naturinngrep.

I uttalen er det gjort ei vurdering av den alternative plasseringa av kraftstasjonen der den blir plassert ved utlaupsoen til Urdåi. Me forstår ikkje heilt kva rolle det vil ha for vassføring i Urdåi, med mindre kraftverket blir flytt lenger opp i frå vatnet og utløpet frå stasjonen skjer til elva. Vassføringa i Urdåi blir lik i det omsøkte alternativet og i det andre alternativet.

Når det gjeld omsynet til villreinen kan me opplyse at BM-rapporten (vedlegg 3) var laga før Heiplanen og resultatet av GPS-registreringane. Søk i Dyreposisjonar viser at det held seg ein del dyr vest for Folurdatn og noko mellom Vegardalen og Folurdatn. Det er ikkje noko frå dette materialet som gjev klare teikn på bruk av trekkerte aust for Folurddammen. Men det er bare data frå nokre få simler. Bukkane har ikkje vore utstyrt med GPS, slik at det er vanskeleg å sei om Dyreposisjonane gjev noko realistisk inntrykk av områdebruken. Ut i frå topografien er det ikkje usannsynleg at det er ein del dyr som også trekker aust for dammen. Det kan gjerne vera bukkar, som i store delar av året fordelar seg noko annleis i eit villreinområde enn simlene. Dei har mellom anna større tendens til å gjera bruk av utkantane av villreinområdet. BM-apporten har gått ut i frå at kraftutbygging med mindre vassføring i Urdåi ikkje skulle gjera det vanskelegare for reinen å trekke over. Dette er eit vesentleg moment. I dag er vassføringa svært varierende, bestemt av drift av Skafsåstrengen (sjå vedlegg 9). Etter at kraftverket kjem i drift vil vassføringa bli redusert, noko som vil gjera reinstrekk lettare mellom Urvatn og Borsæ.

Det vil vera ein viss dur i frå kraftverket. Dette vil vera frå ein fast installasjon og me meiner det vil spele liten rolle for reinen. Som nemnt fyrst i dette brevet vil det vera drift og

vedlikehold av kraftverket. Dette vil først og fremst skje med båt over Borsæ til kraftstasjonen og vil vera av marginal ulempe for reinen.

Hylebu kraftverk: Fylkesmannen skriv at elva er gyteelv for aure i Hylebuhylen. I vedlegg 3 i konsesjonssøknaden er gytevilkåra nærare beskrive. Det står at "Gytevilkåra er dårlege, men det kan sleppe seg ned fisk frå Gausbuvatnet". Dette kjem av at me slepper driftsvassføringa i "Skafsåstrengen" i elva i dag. Denne er jamt over svært stor (8-10 m³/s) og elva er for det meste på bart fjell. Kraftutbygginga vil av denne grunn ikkje redusere gytemoglegheitene nemneverdig.

Me søker om å bygge ut kraftverket med minstevassføring i elva tilsvarende lågvassføring. I og med at det i nedbørsrike periodar er vassføring frå Borsæmagasinet og Gausbu kraftverk høgare enn slukeevna i Hylebu kraftverk, vil det gå vassføring i elva vesentleg høgare enn lågvassføringa. Dette meiner me er tilstrekkeleg for å oppnå GØP.

Fylkesmannen nemner at den samla belastninga av vassdraget må sjåast i ljøs av den totale belastninga av kraftutbygging i Tokke kommune. Det er vanskeleg for oss å kommentere dette. Det er overordna rammeverk som styrer dette, men i Tokke er det betydelege verneområde som ligg utanfor det me søker om. Både Hylebu og Borsæ kraftverk vil nytte elvestrekningar som i dag er regulerte elvestrekningar.

Jan Erik Sundt:

- 1. Innleiing: Det er rett at me i lengre tid har vore i kontakt med falleigarane på 128-8,9 og 10 som representerer om lag 35 % av fallet utan at me har kome til semje. I det omsøkte alternativet vil heile utbygginga skje utanfor desse eigedomane. Me er sjølvstakt klar over at me må ha avtale med nemnte eigedom.*
- 2. Reintrekk: Viser til kommentarane til høyringa frå Fylkesmannen.*
- 3. Fiskebestand og gyting i Urå: Som tidlegare nemnt er vassføringa i dag svært varierende. Etter utbygginga vil den bli mykje meir stabil, sjølv om den vil bli vesentleg redusert. Me meiner at det i utgangspunkt ikkje vil vera negativt for gyting. I dag vil vel mykje av gyterogna strande og bli øydelagde ved bortfall av vassføring? Me er opne for å diskutere tilhøvet for fisk og utføre tiltak. Me har erfaring på dette området frå tiltak i Sæbyggjeåi.*
- 4. Flora: Det er rett at Søterot finst i området. Denne planta er ikkje lenger på raudlista. I heile Vest-Telemark og på Hardangervidda er den svært vanleg og utbygging av kraftverket vil ikkje bety noko for planta.*
- 5. Villmark og villmarksliv: Me er samd med Sundt i at området er "det stedet med mest villmark og villmarksprege". Dette vil likevel ikkje endre seg vesentleg. Etter anleggstida vil det bli lagt vekt på å tilbakeføre naturleg tilstand. Det er beskrive at inntak og overføringa skal haldast vedlike. Dette er ikkje heilt rett. Inntaket blir i dammen (Dam Urvatn) som ein integrert del av dammen. Her er ikkje overføringar i prosjektet. Me meiner held fast på at området er "relativt lite brukt i friluftssammenheng", sjølv om det sjølvstakt er skiløyparar og turgåarar i Urdalen. Me meiner ikkje at området ikkje er i bruk.*
- 6. Kostnaden med utbyggiga er sjølvstakt svært sentralt for prosjektet. Me er klar over at det kjem kostnader med fall- og grunnerstatningar. På grunn av kort tidsfrist i høve til*

å få elsertifikat for produksjonen, har me prioritert konsesjonssøknaden. Me har positive tilbakemeldingar frå dei andre fall-/ grunneigarane på prosjektet.

7. *Sjølvsagt om me ikkje har avtale med fall-/ grunneigarane no, er utgangspunktet at me skal få til semje om ei slik avtale..*

Tokke Kommune: OK.

Villreinnemnda for Setesdalområdet: Me viser til kommentar frå Fylkesmannen i Telemark som har mykje dei same kommentarane som Villreinnemnda. Ut frå uttala frå Villreinnemnda kan det sjå ut som nær sagt alle byggetiltak ikkje skal tillatast. Heiplanen er ein sektorplan som har vegleiarande mynde. Denne er kjent for Tokke Kommune, som har planansvar i vanlege byggesaker, og har vore ein del av deira vurdering. Sjølvsagt om konsesjonssaker er NVE sitt ansvar, meiner me at uttale frå Tokke kommune bør vege tungt.

Aslak Gilde: Me blir oppmoda om å gjera tiltak for å redusere støy frå Kraftverket. Dette vil me legge stor vekt på. I utgangspunktet vil ein Fracisturbin (som er aktuell for Borsæ kraftverk) ha lågare støynivå enn ein Kaplanturbin. I tillegg vil me bygge kraftstasjonen med støydempe materialar.

Telemark Fylkeskommune: Me godtek at Fylkeskommunen føretek naudsynnte arkeologiske undersøkingar med budsjett som beskrive i uttala. Me reknar med at undresøkinga kan gjerast etter at konsesjon blir gjeve, men sjølvsagt før byggestart. Dersom det blir avdekt funn som vil hindre anleggsarbeida vil me sjølvsagt rette oss etter dette.»

NVEs vurdering

Den planlagte utbyggingen gjelder bygging av et kraftverk som skal utnytte vannfallet i Uråi mellom to reguleringsmagasin, Urvatn og Borsæ. Urvatn og Borsæ er en del av reguleringskonsesjonen til Skafså kraftverk ANS og kan reguleres med hhv 13,2 og 13 meter. Selv om både Uråi og Borsæ er regulert ligger tiltaksområdet langt unna veier og annen offentlig infrastruktur, og bortsett fra dammen i Urvatn fremstår området som urørt.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 56,7 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 2,37 m³/s. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 359 og 45 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 84 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 4 m³/s og minste driftsvannføring 0,4 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 84 l/s hele året. Dimensjoneringen av kraftverket er bestemt ut fra magasinivolum og utnyttelse av dette på en optimal måte. Borsæ kraftverk vil operere på det kjøremonseteret som er mest gunstig for resten av kraftsystemet i Skafså kraftverk. Når magasinet tappes vil kraftverket operere på best mulig virkningsgrad, 80% av maksimal slukkeevne og maksimal slukeevne i perioder med flom. Kraftverket vil ha mulighet med start/stopp kjøring for å bedre virkningsgraden i perioder med vannføring under 50-60% av turbinvannføringen. Som følge av et relativt stort reguleringsmagasin kan store deler av tilsiget til Uråi benyttes i Borsæ kraftverk og med en slukeevne tilsvarende 168 % vil flomvannføringene i stor grad bli påvirket av utbyggingen. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 190 l/s ved utløpet i Borsæ. NVE mener at det omsøkte tiltaket vil føre til sterkt redusert vannføring i Uråi i store deler av året.

Fig 1: Bildet er tatt på NVEs sluttbefaring, og er av nedre del i Uråi. I følge brukere av området er ikke dette unormal vannføring i sommerperioden.

Produksjon og kostnader

NVE har gjort et kostnadsoverslag for prosjektet basert på NVEs kostnadsgrunnlag for små vannkraftanlegg med prisnivå 1.1.2012 og har kommet frem til om lag samme som utbyggingskostnaden som er presentert av søkeren (34,3 MNOK). Kostnadsoverslaget har en usikkerhet på +/- 20 %. Usikkerheten i kostnadsoverslag i denne fasen er relativt stor og endelig investeringsbeslutning må vurderes av søker på grunnlag av gitt konsesjon og senere anbud og tilbud.

Verdien for årlig tilsig til inntaket er i overensstemmelse med NVEs avrenningskart basert på perioden 1961-1990. Søker har valgt vannmerke 16.112 Byrteåi som den mest aktuelle stasjonen for å presentere de hydrologiske forholdene. ER har gjort en kontroll av produksjonsberegningene i vannsintap og har kommet til om lag samme produksjon som søkers verdier.

NVE har beregnet energikostnaden over levetiden (LCOE). Søkers sum for utbyggingskostnad justert til 1.1.2017.

I det prissatte beslutningsgrunnlaget er LCOE for basisscenariet beregnet til 41 øre/kWh, med et utfallsrom på 34-48 øre/kWh. Kraftverket er ikke beregnet til å være lønnsomt i basisscenariet, men det finnes scenarier for lønnsomhet innenfor utfallsrommet for kostnads- og inntektssensitiviteter. NVE legger vekt på at dette er et O/U prosjekt som benytter vann fra en ovenforliggende regulering. Dermed vil vannet som benyttes i kraftverket sannsynligvis bli benyttet i perioder hvor det er behov for kraft.

Naturmangfold

Naturtyper

Det er ikke registrert spesielle naturtyper i influensområdet.

Arter

I følge biomangfold rapporten som følger konsesjonssøknaden er det ikke registrert rødlistede arter i influensområdet. I følge artsdatabanken er det registrert lirype (NT), Gjøk (NT), blåstrupe (NT) og sivspurv (NT) i området. Ut fra terreng og geografisk beliggenhet må en også anta at det er hare (NT) i området. Alle disse artene er arter som er på tilbakegang. NVE mener at alle disse artene vil bli forstyrret i en ev. anleggsperiode, men ikke i så stor grad at det vil ha betydning for konsesjonsspørsmålet.

Fisk

Uråi er med stor sannsynlighet ei viktig gyte og oppvekstelv for bestanden av ørret i Borsæ. Berørt elvestrekning er oppgitt til å være 2,4 km. Kraftverksutløpet er planlagt ca. 500 meter sør for naturlig utløp til Uråi, noe som vil kunne forstyrre fiskens vandring i gyteperioden ved at fisk stiller seg utenfor kraftverksutløpet framfor å gå opp i selve elva. Både Fylkesmannen, fylkeskommunen og grunneierne mener at det er av betydning hvor mye som ev. blir sluppet av minstevannføring i Uråi. I følge Faun rapport har vassdraget vært preget av forsurening, og de opplyser om at det under befaring, i forbindelse med utarbeidelse av Faun rapporten, ikke ble observert småfisk i vassdraget. Slik NVE har forstått det er observasjonene gjort fra land. Uråi har tidligere vært ei viktig gyteelv for Borsæ. Grunneiere og brukere av området gjør oppmerksom på at de fisker i elva og opplyser om gode fangster hele veien opp til dam Urdvatn (Folurdvatn). Størrelsene sommeren 2015 var fra 150 Gram opp til 1,3 Kg. Grunneierne påpeker at det ikke lengre er noe problem med sur nedbør og at målinger tilbake fra 1981 ikke lenger er representative. NVE er godt kjent med at pH-verdiene i vassdrag i Telemark har endret seg mye de siden 1981 og at flere fiskebestander i indre Telemark er i positiv utvikling. NVE mener at det vil bli store endringer for fisk i vassdraget dersom det i store deler av året kun skal gå minstevannføring i vassdraget. NVE mener at sterkt redusert vannføring gjennom hele året og kraftverksutløp langt fra elvemunning vil kunne gi påvirke fisk negativt ved tørlegging av viktige ungfisk og bunndyrsområder, raskere underkjøling, større grad av gjenfrysing av fiskeegg, senere klekketidspunkt pgs kaldere vintervann, vanskeligjøring av vandring og forsinket oppvandring fordi hovedvannstrømmen vil komme fra kraftverket store deler av gytesesongen. Under NVEs sluttbefaring ble det observert fisk flere steder i nedre del av Uråi.

I følge SK kommentar til høringsuttalelsene er vannføringen i Uråi svært varierende og bestemt av drift i Skafsåstrengen. Uråi har et stort potensial som gyteelev og raske vannstandsendringer er uheldig for fisk. Det er heller ikke krav om minstevannføring i Uråi. Under NVEs sluttbefaring fikk vi likevel inntrykk av at slipp av vann mellom magasinene ikke endres vesentlig gjennom sesongen da tappelukene drives av et gammelt system som ikke gjør det mulig med raske vannstandsendringer. NVE mener sterkt redusert vannføring i Uråi vil være uheldig for fisk.

NVE mener at foreslått minstevannføring er svært lav, dersom en skal ivareta Uråi som gyte- og oppvekstområder for ørret. NVE mener at verdien av Uråi forsterkes ved at denne elva ser ut til å være den viktigste elva for naturlig rekruttering av ørret til Borsæ og at det er relativt store lokale fiskeinteresser knyttet til Borsæ.

Setesdal Austhei Villreinområde

Villrein

Villreinnemnda, kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen og grunneier i området gjør oppmerksom på at influensområdet er en del av Setesdal Austhei Villreinområde og ligger innenfor det som er satt som nasjonalt villreinområde. Gjennom en internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) er Norge pliktig til å ta vare på villreinen. I dag utgjør villreinen i Norge siste rest av denne arten i Europa, og stammen som lever i Setesdal Austhei er den sørligste forekomsten av villrein og dermed de sørligste fjellområdene i Europa med intakte høyfjellssystem som inkluderer villrein. I følge villreinnemnda trekker og beiter det villrein i området året rundt. Området mellom inntak og kraftverk er en viktig trekkorridor mellom nord (vinterbeite) og sør (sommerbeite). Ovenfor det planlagte inntaket ligger Urdevatn (Folurdvatn) som er smalt, avlangt med bratte fjellsider (sva) som stuper ned i vatnet. Vatnet strekker seg 7 km fra øst til vest og utgjør en barriere for reinen. Ved utløpet av planlagt kraftstasjon ligger Borsæ (fig2).

Fig 2: Trekkroute for rein i Urddalen (Pil på kart). Vanskelig å passere fra nordområdene til sørområdene fra dam Folurdvatn (Urdvatn) og vestover pga Urdvatnet med sine bratte skreinter. Øst for Urddalen ligger Borsæ som et hinder store deler av året og på østsiden av Borsæ er det en god del veier og bebyggelse.

Fylkesmannen mener at konsekvensene av en ev utbygging ikke er utredet tilstrekkelig med tanke på kalving og trekkmønster både i anleggsfasen og driftsfasen. Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at det i nasjonale villreinområder ikke skal tillates byggevirkosomhet som reduserer reinens bruk av området. Det skal legges spesielt vekt på å unngå forstyrrelser i vinterbeiteområder, kalvingsområder og viktige trekkområder. Representant for grunneierne i området påpeker at rørgaten og kraftstasjonens plassering blir liggende i et svært viktig område for villreinen. Grunneier gjør oppmerksom på at dette området mellom planlagt inntak og kraftstasjon, en strekning på 1,5 km er eneste området det i praksis er mulig å trekke fra sørområdene til nordområdene på den østlige delen av Setesdal Austhei Villreinområde. Grunneierne mener at det ikke bare er i anleggsfasen reinen blir forstyrret. Med nye bygninger vil det nødvendigvis bli økt aktivitet som følge av drift, ettersyn og vedlikehold av hele vassdragsanlegget. NVE er enig i at området er viktig for villreinen, og at en ev. utbygging med stor sannsynlighet kan få negative følger for arten.

SK mener at forstyrrelsene som følge av drift av kraftverket vil bli marginale. De påpeker også at dersom Borsæ kraftverk kommer i drift vil vannføringen bli redusert, noe som vil lette reinstrekket mellom Urvatn og Borsæ.

NVE legger vekt på at dette er et tiltak som vil kunne være med på å vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler. Etter NVEs syn vil den samlede belastningen på området jf. naturmangfoldloven § 10, forsterke de negative konsekvensene for villreinen.

I vår vurdering legger vi stor vekt på tiltakets negative konsekvenser for villrein. NVE mener at inngrep som kraftstasjon rørgate, anleggsvei, brygge kanal og særlig økt aktivitet i villreinområdet er uheldig. Dette forsterkes ved at området fremstår som urørt og ser ut til å være et viktig funksjonsområde for villreinen. NVE mener at de negative virkningene på villrein kan bli store sammenlignet med regulerbar kraftproduksjonen på 7,6 GWh årlig. NVE mener at de negative virkningene på villrein har vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Borsæ kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 30.1.2017. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Borsæ kraftverk er det villrein. Villreinens trekklei krysser mellom planlagt vanninntak og kraftverksutløp. En eventuell utbygging av kraftverket vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4, men med forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 grunnet konflikten med villreinens trekkområde, jf. vår vurdering lenger opp.

NVE har også sett påvirkningen fra Borsæ kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen på villreinens trekkområde anses som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet, jf. vår vurdering lenger opp.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Området fremstår som urørt og fungerer som viltkorridor mellom to større urørte sammenhengende fjellområder.

Grunneiere og brukere av området påpeker at Urdalen er det området rundt Borsæ som ligger lengst fra vei og inngrep, og har et sterkt preg av villmark. Det opplyses om at området ligger fire-fem km unna et hyttefelt som ligger langs Fylkesvei 45. I følge grunneierne blir området benyttet av hyttefolk til turer både i barmarksesongen og på ski. Grunneierne har i tillegg sterke jaktinteresser knyttet til området og det opplyses om at det er både orrfugl- og tiurleiker i Urdalen. Det er særlig de tekniske inngrepene som trekkes fram som negativt. De som har hytter i nærheten av det planlagte inngrepet mener at et ev. kraftverk vil forringe deres opplevelse av området betraktelig.

De største fysiske inngrepene vil etter NVEs syn være i form av etablering av utløpskanal fra kraftverket og ut i Borsæ, bygging av brygge, med vei fram til planlagt kraftstasjon og framføring av rørgate. Rørgaten vil gå i et relativt flatt myrlendt terreng i nedre del av tiltaket og videre opp mot Urdammen gå over til mer kupert og sidebratt terreng med relativt tynt overdekke. En må påregne en del sprenging ved legging av rør langs ryggene og opp mot inntaksdammen. NVE er av den oppfatning at framføring av rørgaten vil gi uforholdsmessige store sår i naturen i et område som i dag fremstår som relativt urørt. NVE mener at inngrep som er svært synlige og som etterlater varige sår i naturen bør unngås. Uråi utgjør med sin variasjon mellom stryk og rolige partier et viktig landskapselement gjennom Urdalen. En utbygging med et helårlig minstevannføringsslipp tilsvarende alminnelig lavvannføring (84 l/s) vil forringe elvas rolle som landskapselement betydelig, særlig i sommersesongen. Til sammenligning er 5-persentilen for sommersesongen beregnet til 359 l/s. Alminnelig lavvannføring vil etter vårt syn ikke ivareta elvas kvaliteter for landskap og friluftsopplevelser.

NVE mener generelt at prosjekter som innebærer inngrep i områder med urørt preg er en indikasjon på at det kan være et verdifullt naturområde. Selv om inngrepsfrihet er en verdi i seg selv, vil slike områder verdsettes enda større dersom de også innehar kvaliteter knyttet til biologisk mangfold, friluftsliv og landskapsopplevelser, NVE mener at området rundt Uråi utgjør et slikt område.

Kulturminner

Fylkeskommunen kjenner ikke til automatisk fredete kulturminner innenfor tiltaksområdet. De gjør oppmerksom på at det i Borsæ er registrert kulturminner i form av jernvinningsanlegg og kullgroper fra yngre jernalder og middelalder og at det er et visst potensial for ytterligere funn. I medhold av kulturminneloven 9 varsler de derfor om at det må utføres ei arkeologisk registrering før fylkeskommunen kan gi endelig uttalelse i saken.

NVE mener at dette forholdet blir ivare tatt gjennom NVEs standardvilkår i en ev. konsesjon.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

I følge søknaden vil det bli frostrøyk og endrede isforhold i utløpet av Uråi og utløpskanal fra kraftverket. NVE mener dette forholdet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Flom, ras og skred

Det er ikke forventet endrede virkninger på flom, ras eller skred. Utløpskanalen fra kraftverket krever at det blir kanalisert om lag 250-350 meter fra kraftverket og ut i Borsæ (Norgebilder.no ortofoto fra 2010). Erosjon som følge av kanaliseringen vil avhenge av hvilke tekniske løsninger tiltakshaver

velger for selve kanalen. NVE mener at kanalen kan bli et betydelig inngrep dersom det ikke håndteres på en god måte.

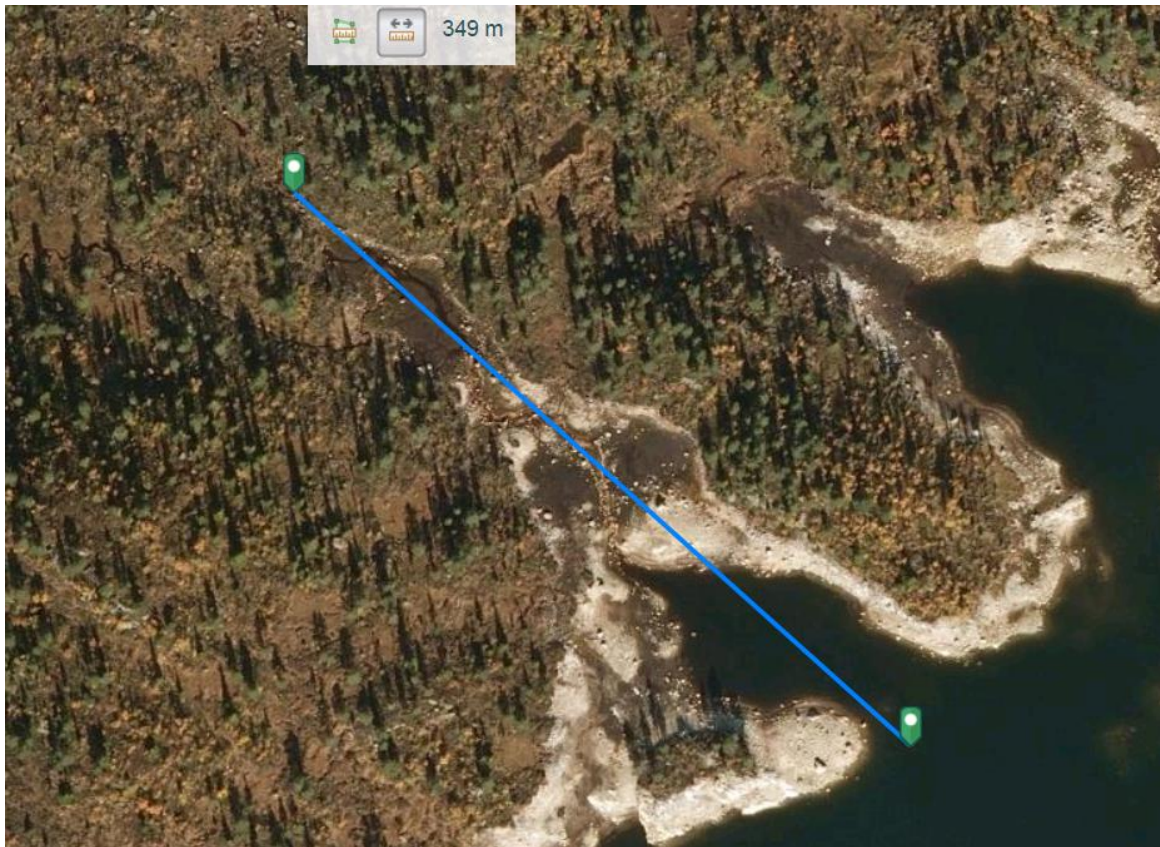

Fig 3: Ortofoto fra 2010. Med en regulering på 13,2 meter gir bildet en sterk indikasjon på området som må kanaliseres fra kraftstasjon og ut i Borsæ (NVEs markering).

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Det er ikke forventet nevneverdige virkninger på ovennevnte tema.

Konsekvenser av kraftlinjer

Kraften skal føres ut via en 4,5 km lang 22 kV kabel som, bortsett fra 300 meter legges i Borsæ. Kabelen skal graves ned der den går på land og i reguleringssonen. En av de største grunneierne i området savner en vurdering knyttet til konsekvenser for båttrafikk og fiske knyttet til kabelen i Borsæ. NVE har ikke lagt avgjørende vekt på dette temaet, når vi har vurdert konsesjonsspørsmålet.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Borsæ kraftverk vil gi 7,6 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk men det meste av denne kraften blir produsert vinterstid p.g.a ovenforliggende reguleringsmagasin. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Borsæ kraftverk levere konsesjonskraft til kommuner og fylkeskommunen.

Oppsummering

Skafså Kraftverk ANS er et selskap som er eid av Vest-Telemark kraftlag AS og Norsk Hydro Produksjon ASA. Selskapet søker om konsesjon til å utnytte vannfallet i Uråi mellom Urvatn og Borsæ. Urvatn er en del av reguleringskonsesjonen til Skafså kraftverk ANS og kan reguleres med 13,2 meter mellom kote 808,92 og 795,72, som gir en reguleringskapasitet på 32 mill m³. Vannveien er planlagt med en 1650 meter lang rørgate på sørsiden av Uråi. Middelvannføringen i vassdraget er beregnet til 2,37 m³/s ved inntaket. Kraftverket er prosjektert med en maksimal slukeevne på 4,0 m³/s og en installert effekt på 1,69 MW. Dette vil gi en produksjon på ca. 7,6 GWh/år. Det meste av kraftproduksjonen vil skje vinterstid.

Høringspartene er delt i synet på om det kan gis konsesjon. De største konfliktene av ei ev. utbygging er knyttet til villrein, landskap og områdets urørte preg. I tillegg er det knyttet sterke grunneierinteresser til jakt og fiske.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 7,6 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Selv om ikke energiproduksjonen i seg selv gir et vesentlig bidrag er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag. De aller fleste prosjekter vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. De samlede ulempene må likevel ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Den planlagte utbyggingen ligger innenfor grensen som er satt for nasjonalt villreinområde og midt i en viktig trekklei for rein. I slike områder bør enn unngå nye kraftanlegg, dersom de kan innebære vesentlig negativ betydning for villrein. Under befaring, der villreinnemda stilte med en representant, ble det klart at dette er en viktig trekkridor mellom nord (vinterbeite) og sør (sommerbeite) og at forstyrrelser i dette området vil være uheldig for villreinbestanden. NVE mener at etablering av kraftstasjon med tilhørende utløpskanal, brygge og vei i seg selv er betydelige inngrep i et område som ligger langt fra veier og offentlig transport. Rørgaten er planlagt nedgravd/nedsprengt over en strekning på 1,65 km. Den første delen vil gå delvis i et flatt myrområde for deretter å gå over i et sidebratt terreng med relativt tynt overdekke. Det vil være behov for drenering av myr i nedre deler av rørgata samt en god del sprengning der terrenget begynner å stige dersom rørene skal graves/sprenge ned. NVE mener at rørframføringen vil føre til varige sår og påvirke verdiene i området i stor grad. Selv om både Borsæ og Urdevatn er regulert, fremstår området mellom disse to reguleringene som urørt med store naturkvaliteter. For hytteeiere i området er området av høy verdi som friluftsområde, og det er særlig områdets rekreasjonsverdi som framheves. Rundt og ved Borsæ ligger det en god del hytter, og for disse er fiske i Borsæ en viktig del av friluftslivet. Uråi som renner fra Urdevatn og ned til Borsæ ser ut til å være den viktigste elva for naturlig rekrutteringen av ørret til Borsæ, NVE mener at en betydelig fraføring av vann her vil få følger for gyte og oppvekstområde for ørret. Selv med prosjektjusteringer som økt minstevannføringslipp hele året og tilbakeføring av veg til inntaket etter anleggsperioden, mener NVE at villrein, landskap, opplevelsen av urørthet og friluftsliv vil bli berørt i betydelig grad.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Borsæ kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Øvrige forhold

NVE merker seg at flere grunneierne og rettighetshavere i utbyggingsområdet, mener at tiltaket ikke skal gjennomføres, som følge av store konsekvenser for natur og biologisk mangfold. Det er ikke inngått privatrettslige avtaler med grunneierne om en ev. utbygging. Under NVEs sluttbefaring ble det gjort helt klart fra grunneiernes side at de heller ikke vil inngå en framtidig avtale om utbygging. Det er ikke søkt om ekspropriasjon for tiltaket.